

Gemengde school: geslacht, etniciteit en religie

Een Brusselse katholieke middelbare school, l'Institut des Ursulines, verbiedt met ingang van volgend schooljaar het dragen van een hoofddoek (Le Soir 21/5/2008).¹ Het probleem is dat het huidige, ruimhartige kledingbeleid van de school een aanzuigende werking op moslimleerlingen heeft. Inmiddels is 85% van de leerlingen van Noord-Afrikaanse origine (De Morgen 21/5/2008) en draagt bijna de helft van de vrouwelijke leerlingen een hoofddoek.² Op de meeste Brusselse scholen is het dragen van een hoofddoek verboden en ten gevolge daarvan kwamen moslimleerlingen in groten getale op deze school af. Dat werd de school te gek.

Is dit bericht interessant voor de Nederlandse onderwijspolitiek? Ik denk van wel. Mijn naïeve hypothese is namelijk dat vele moslim-ouders niet zozeer geporteerd zijn voor islamitisch onderwijs, maar dat ze een schoolcultuur willen die ertoe bijdraagt dat hun dochters maagdelijk het huwelijk in gaan. Ze zoeken daarom een school die accepteert dat hun dochter een hoofddoek draagt, en liever nog een katholieke of protestants-christelijke school die bovendien bereid is wat tegengas te bieden tegen de 'seksuele zedenverwildering' waaraan de Westerse cultuur naar hun indruk ten prooi is gevallen. Ze komen merendeels uit plattelandsfamilies met veel sociale controle. Ze willen wel integreren in de Nederlandse samenleving, maar ze willen hun kinderen niet blootstellen aan de bandeloosheid die zij in onze verstedelijkte samenleving menen aan te treffen.

Door de toevloed van moslimleerlingen verliezen katholieke en protestants-christelijke scholen hun autochtone 'blankheid' en eventueel zelfs hun aantrekkingskracht voor hun oorspronkelijke doelgroep. En sommige scholen gaan ertoe over de oorspronkelijke missie van hun denominatie te versterken en de toevloed van moslimleerlingen af te remmen. Bijvoorbeeld door het dragen van hoofddoeken te verbieden.³ Gedupeerde moslim-ouders moeten dan op zoek naar een andere school waarin hun dochters relatief veilig kunnen opgroeien. En als ze die niet vinden, zien ze geen andere weg dan een eigen school te stichten. Bijvoorbeeld een school op islamitische grondslag, die leerlingen met hoofddoek toelaat, die gescheiden gymnastiek- en zwemlessen organiseert en die ál-te-vrije omgang tussen jongens en meisjes tegengaat.

Hoe staat de Nederlandse onderwijspolitiek tegenover deze ontwikkelingen?

- In het Nederlandse onderwijs is het dragen van hoofddoeken in principe toegestaan, maar bijzondere scholen kunnen de hoofddoek op grond van hun confessionele grondslag verbieden.^{3,4}
- Ik heb niet de indruk dat vrije omgang tussen jongens en meisjes in de Nederlandse onderwijspolitiek als een probleem wordt gezien. Een vrije seksuele moraal bij middelbare scholieren is geen onderwerp van gesprek, zolang dat niet tot tienerzwangerschappen of -huwelijken leidt. De Nederlandse onderwijspolitiek heeft de mond vol over de *Veilige School*, maar men hanteert daarbij een beperktere definitie dan vele moslim-ouders voor ogen staat. Voor hen is een school pas veilig als zij haar vrouwelijke leerlingen tevens het belang van huwelijkse trouw en vóórhuwelijkse onthouding inprent.
- Maar wat in de Nederlandse onderwijspolitiek wél als een probleem wordt gezien, is de *etnische segregatie* in het onderwijs. Het wordt onwenselijk geacht dat er 'zwarte scholen' ontstaan, die door ouders van autochtone leerlingen gemeden plegen te worden.
- Tevens bestaat er enige argwaan tegen 'zwarte scholen' op islamitische grondslag omdat men niet geheel wenst uit te sluiten dat deze een voedingsbodem voor moslimradicalisme vormen.⁵

Sinds 2006 zijn gemeenten wettelijk verplicht, in overleg met de schoolbesturen in het basis- en voortgezet onderwijs, beleid te voeren op het gebied van onderwijsachterstanden.⁶ Een verplicht beleidspunt voor de lokale educatieve agenda is het bevorderen van integratie, het spreiden van zorg- en achterstandsleerlingen en het tegengaan van etnische segregatie in het onderwijs.⁷ Het beleidsuitgangspunt is dat menging van autochtone en allochtone leerlingen 'een belangrijke bijdrage (levert) aan het versterken van de taalvaardigheid van allochtonen en de sociale cohesie in de samenleving'.⁸

[In mijn vorige bericht over islamitisch onderwijs (de ISG Ibn Ghaldoun in Rotterdam) zag ik deze onderwijspolitieke beleidslijn over het hoofd.⁵ Ik vroeg me af of CDA-wethouder Leonard Geluk een persoonlijke antipathie tegen islamitisch onderwijs heeft. Die vraag kan ik nog steeds niet beantwoorden. Maar uit het bovenstaande wordt wel duidelijk dat zijn désegregatiebeleid doorkruist wordt door het bestaan van scholen op islamitische grondslag, - zeker als die scholen niet bereid zouden zijn meer autochtonen en niet-moslims aan te trekken om tot een gemêleerder leerlingen- en lerarenbestand te geraken.]

Ik begon mijn verhaal met de zusters Ursulinen in Brussel. Vanuit het Nederlandse désegregatiebeleid gezien, valt hun hoofddoekverbod eigenlijk wel te begrijpen: het is goed als bijzondere scholen op katholieke of protestants-christelijke grondslag in ruime mate moslimleerlingen toelaten (désegregatie), maar als er teveel moslims toestromen, dreigen ze een 'zwarte school' te worden (segregatie). En dat wilden we nu juist voorkomen.

Maar als alle confessionele scholen in dat verband het Brusselse criterium zouden hanteren (geen vrouwelijke moslimleerlingen tenzij ze hun hoofddoek afleggen), dan leidt dat tot de oprichting van islamitische scholen en dus tot de etnische segregatie die we nou juist wilden bestrijden en voorkomen. Want ik vermoed dat vele moslim-ouders een 'seksueel-veilige' school voor hun dochters wensen. Daartoe kiezen zij een school op confessionele grondslag die het dragen van hoofddoeken toestaat. Zodra katholieke en protestants-christelijke scholen een hoofddoekverbod instellen, zullen zij zich gedwongen voelen hun kinderen naar een school op islamitische grondslag te sturen.

Resumerend: mijn naïeve hypothese is dat slechts een klein percentage van de moslim-ouders erop staat dat hun kinderen onderwijs op islamitische grondslag krijgen, maar dat een veel groter percentage een school zoekt waarin hun dochters 'seksueel-veilig' kunnen opgroeien. Tot nu toe hebben ze hun hoop op katholieke en protestants-christelijke scholen gevestigd. Maar als die weg door een hoofddoekverbod geblokkeerd wordt, komen ze in de kou te staan.

Ik neig naar de conclusie dat de sleutel voor een succesvol désegregatiebeleid bij de confessionele scholen ligt. Voorwaarde voor een succesvol désegregatiebeleid is dat scholen op katholieke en protestants-christelijke grondslag geen hoofddoekverbod instellen, maar hun poorten juist openstellen voor hoofddoekdraagsters. Want deze scholen zijn bij uitstek in staat de 'seksueel-veilige' schoolcultuur te bieden die 'hoofddoekminnende' ouders wensen. Als we willen vasthouden aan scholen die **gemengd zijn naar geslacht** en tegelijkertijd naar scholen toe willen die **gemengd zijn naar etniciteit**, dan moeten er voor 'hoofddoekminnende' ouders ruime mogelijkheid blijven bestaan om hun kinderen naar confessionele scholen te sturen die **gemengd zijn naar religie**.

Als confessionele scholen de toestroom van moslimleerlingen willen beperken, moeten ze juist de kinderen van 'vrijzinnige' moslim-ouders de deur wijzen. Want voor moslim-ouders die tegen het afleggen van de hoofddoek geen bezwaar hebben, is de stap naar het openbaar (of niet-confessioneel bijzonder) onderwijs vermoedelijk gemakkelijker te zetten. Althans, als die scholen hun het vertrouwen kunnen geven dat hun kinderen daar in een veilig en niet te losbandig klimaat kunnen opgroeien en dat ze in hun afwijkende culturele en religieuze achtergrond gerespecteerd worden.

Wes Holleman

weblog onderwijs 25-5-2008

<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ Gilles Quoistiaux, *Des petitions circulent: les Ursulines enlèvent le voile*. URL:

<http://www.lesoir.be/regions/bruxelles/koekelberg-des-petitions-2008-05-21-599761.shtml>.

² <http://www.demorgen.be/dm/nl/1344/Onderwijs/article/detail/283581/2008/05/21/Brusselse-school-verbiedt-hoofddoek.dhtml>

³ Zie bijvoorbeeld de reacties op <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=375> (Comenius College).

⁴ *Leidraad Kleding op Scholen* (OCW 2003). URL:

<http://www.minocw.nl/documenten/brief2k-2003-doc-25011b.pdf>. Zie echter ook:

<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=269> (gezichtsbedekkende boerka's en nikaabs).

⁵ <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=394>

⁶ <http://www.onderwijsachterstanden.nl/>

⁷ <http://www.delokaleeducatieveagenda.nl/bookups/handboek-partners-definitief.pdf>

⁸ <http://www.minocw.nl/actueel/nieuws/35584/Pilotprojecten-voor-meer-gemengde-scholen.html>;
<http://www.gemengdescholen.nl/documenten/HANDREIKING%20VOOR%20GEMEENTEN.pdf>.